

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова приймальної комісії
Андрій КРАСНОЖОН

01 квітня 2025 року

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D3 МЕНЕДЖМЕНТ

(ОПП «Управління закладом освіти»)

Одеса 2025

Пояснювальна записка

Мета фахового іспиту – визначити рівень знань та вмінь, необхідних для опанування магістерської освітньо-професійної програми «Управління закладом освіти» зі спеціальності D3 Менеджмент, та участь у конкурсному відборі на навчання за здобутими результатами.

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для вступу на спеціальність D3 Менеджмент та успішного засвоєння освітньо-професійної програми «Управління закладом освіти» вступники повинні мати базову вищу освіту за будь-якою спеціальністю та здібності щодо оволодіння знаннями, вміннями і навичками в галузі природничо-наукових, загальноекономічних та конкретно-економічних наук.

Характеристика змісту програми. Фаховий іспит має міжпредметний характер, що досягається побудовою за модульним принципом. У кожному модулі поєднується матеріал теоретичного та практичного характеру, покликаний виявити вміння використовувати категоріальний апарат, методи цієї спеціальності.

Вимоги до вступників на фаховому іспиті

Вступники, які вступають на навчання за спеціальністю D3 Менеджмент для здобуття освітнього ступеня магістра, повинні продемонструвати знання й уміння з основних тем програмних модулів.

Модуль 1. ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Тема 1. Менеджмент організації. Організація та її функції. Основні підходи до аналізу діяльності організації в сучасних умовах. Особливість закладу освіти як організації. Моделювання в теорії та практиці управління закладом освіти. Практика моделювання в управлінні сучасним закладом освіти. Розробка концепції та комплексно-цільової програми розвитку закладу освіти.

Тема 2. Стратегічне управління. Сутність і специфіка стратегічного управління. Мета і місія в стратегічному управлінні. Специфіка стратегічного мислення керівника та персоналу організації. Стратегія розвитку організації. Стратегічне планування, його основні переваги.

Тема 3. Менеджмент інновацій. Управління інноваційним освітнім процесом у закладі освіти. Інноваційне освітнє середовище. Інноваційні освітні проекти та управління їх здійсненням. Проектування в теорії та практиці управління освітніми організаціями. Практика проектування в управлінні сучасними закладами освіти.

Тема 4. Управління якістю. Сутність понять «якість», «управління якістю». Якість як об'єкт управління. Методи управління якістю. Показники якості та їх класифікація. Інформація та комунікації в менеджменті. Значення інформації в процесі менеджменту. Інформація, її види, класифікація та роль в менеджменті. Вимоги до управлінської інформації. Поняття та характеристика комунікацій. Види комунікацій. Комунікаційний процес. Комунікаційні бар'єри. Інформаційне забезпечення управління. Управлінська діяльність та інформаційне забезпечення управління.

Тема 5. Маркетинг та зв'язки з громадськістю. Зміст та особливості маркетингу. Маркетингова складова діяльності керівника. Маркетинговий аналіз і контроль. Способи реалізації маркетингових процесів. Зв'язки з громадськістю та реклама.

Модуль 2. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

Тема 1. Система освіти в Україні. Освіта та її мета. Складові системи освіти в Україні та принципи її діяльності. Управління системою освітою. Заклад освіти як об'єкт управління. Специфіка управлінської діяльності в закладі освіти.

Тема 2. Нормативно-правова база управління закладом освіти. Основні положення про освіту в Конституції України. Державна національна

програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») та Національна доктрина розвитку освіти у ХХІ столітті: загальні положення та характеристики процесу управління. Концепція «Нова українська школа». Загальні положення Закону України «Про освіту» та освітнього законодавства. Трудові відносини у закладі освіти.

Тема 3. Принципи і методи управління закладом освіти. Науковість як принцип управління. Демократизм як принцип управління. Системність як принцип управління. Адміністративні методи управління. Соціально-психологічні методи управління. Економічні методи управління.

Тема 4. Функції управління закладом освіти. Управлінський цикл. Планування роботи закладу освіти. Прогнозування як функція управління. Мотивація як функція управління. Координація як функція управління. Контроль як функція управління.

Тема 5. Основні напрями організаційно-педагогічної діяльності керівника. Виховний, інструктивно-методичний, адміністративно-розпорядничий, суспільно-організаційний, фінансово-економічний, представницький напрям.

Тема 6. Методична і науково-методична робота в закладі освіти. Сучасні методологічні підходи в педагогіці. Аксіологічний підхід: сутність понять «цінності», «педагогічні цінності»; загальні, національні, групові, сімейні, особистісні цінності. Культурологічний підхід: поняття «культура», загальна, національна, індивідуальна культура особистості, складники професійної культури педагога. Особистісно-діяльнісний підхід: поняття «особистість», «діяльність», «професійна діяльність», «мотиви», «потреби». Компетентнісний підхід: сутність понять «компетентність», «компетенція», «готовність до професійної діяльності», складники компетентності вчителя. Системний підхід: поняття «система», «педагогічна система», «дидактична система», «виховна система».

Методи і форми навчання. Класифікація методів навчання. Форми організації навчання. Види, функції, параметри, форми, результати контролю освітнього процесу. Вимоги до оцінки, види оцінювання. Організація викладання навчальної дисципліни за допомогою необхідного методичного забезпечення.

Методична робота в закладі освіти. Значення методичної роботи для підвищення рівня фахової підготовки педагога. Основні форми методичної роботи в закладі освіти. Моніторинг підвищення фахової майстерності педагогів. Підвищення кваліфікації, атестація та сертифікація педагогічних працівників.

Тема 7. Управління виховною роботою в закладі освіти. Основні категорії теорії виховання (виховання, самовиховання, перевиховання, формування особистості, становлення особистості, розвиток особистості). Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи.

Види виховання. Розумове виховання. Завдання і зміст морального виховання. Трудове виховання. Естетичне виховання. Громадянське виховання. Патріотичне й інтернаціональне виховання. Виховання

дисциплінованості. Статеве виховання. Фізичне виховання здобувачів освіти. Екологічне виховання. Профорієнтація: діагностика, консультація, адаптація. Методи, прийоми і засоби виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика методів формування свідомості особистості. Характеристика методів організації діяльності і формування поведінки. Методи стимулювання і корекції поведінки людини.

Функції і завдання класного керівника. Планування роботи класного керівника. Органи учнівського самоврядування. Створення креативної позитивної атмосфери в учнівському колективі. Функціональні обов'язки куратора студентської групи. Планування роботи студентської групи. План роботи куратора. Формування активу групи. Гуманістичний характер виховання. Напрями виховної роботи зі студентською молоддю. Зміст, форми, організація позааудиторної роботи.

Тема 8. Управління освітнім процесом. Освітній процес. Компоненти освітнього процесу: цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний. Організація освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Поняття про форми організації навчально-пізнавальної діяльності. Класно-урочна система навчання в її історичному розвитку. Вимоги до сучасного уроку в школі. Типи уроків, їх структура. Підготовка вчителя до уроку. Навчальні екскурсії. Практикуми. Семінарські заняття. Лабораторні заняття. Факультативні заняття. Домашня навчальна робота. Заняття в предметних гуртках. Лекція, семінар як форми організації навчання.

Організація освітнього процесу в закладах вищої освіти. Форми навчання в закладах вищої освіти (очна (денна, вечірня); заочна (дистанційна). Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи. Лекції, семінарські і практичні заняття. Самостійна робота студентів. Виробнича і педагогічна практика.

Контроль результатів освітньої діяльності. Функції контролю результатів освітньої діяльності. Педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень суб'єктів навчання. Критерії оцінювання навчальних досягнень суб'єктів навчання. Методи і форми контролю.

Інноваційні тенденції розвитку сучасної освіти. Інноваційні процеси у системі освіти. Особливості інноваційної педагогічної діяльності. Технологія проблемного навчання. Інтерактивні технології навчання і виховання. Особистісно зорієнтована технологія навчання і виховання. Інформаційно-комунікативні технології.

Модуль 3. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Психологічний аналіз управління закладами освіти. Психосоціологічні теорії європейського менеджменту. Теорії та практика психології американського, японського менеджменту. Психологічні теорії управління: теорія психоаналізу, теорія научіння, теорія стилів управління,

Управлінська теорія Р. Блейка та Д. Мутона, теорія раціонального управління, теорія співучасті в управлінні, теорія ситуаційного лідерства.

Типологія особистості в трудовій діяльності (теоретична людина, економічна людина, естетична людина, соціальна людина, політична людина, релігійна людина). Темперамент в системі управління. Якості темпераменту. Професійні вимоги до якостей темпераменту. Стрес в процесі управління, природа його виникнення. Емоційний, інформаційний стрес. Негативні наслідки стресу. Способи реагування на стрес, психологічна адаптація до нього.

Психологія поведінки та діяльності як джерела виникнення і розвитку психології управління. Цілі діяльності. Професійна діяльність. Мотивація як система спонукань людини до діяльності. Теорії мотивації, їх характеристика. Види, типи і рівні мотивації. Мотивація підлеглих: мотив, провідний мотив, смислоутворюючий мотив, зовнішня мотивація, внутрішня мотивація. Технологія виявлення індивідуальних і узагальнених мотивів.

Вплив і влада в організаціях. Соціальні функції менеджера. Специфіка феномену лідерства. Лідерство і керівництво. Стилі лідерства (вожак, лідер, ситуативний лідер) і керівництва (авторитарний, демократичний, нейтральний, партисипативний). Системи якостей і рис характеру менеджера. Характер мислення менеджера-лідера: гнучкість-догматизм, продуктивність, швидкість, аналітичність.

Управління малою групою в організації: групова динаміка, конформізм, груповий тиск, згуртованість, сумісність, етапи розвитку трудового колективу. Подолання труднощів в управлінні трудовим колективом. Соціально-психологічний клімат колективу.

Тема 2. Психологічна характеристика керівників закладів освіти. Психологічна готовність особистості до виконання управлінської діяльності. Зміст і структура психологічної готовності керівників закладів освіти до управління. Психологічні основи ухвалення управлінських рішень керівниками закладів освіти. Колегіальний підхід до ухвалення управлінських рішень керівниками закладів освіти. Поняття про стиль керівництва. Індивідуальний стиль керівництва. Чинники, що впливають на ефективність різних стилів керівництва в закладах освіти.

Психологічні засади управління конфліктами. Конфлікти в міжособистісних стосунках. Типологія конфліктів. Основні стилі поведінки при конфліктах (конкуренція, співробітництво, компроміс, пристосування, ухилення). Психологічні техніки профілактики конфліктних ситуацій. Стратегія управління конфліктом. Керований конфлікт: типи, структура, стадії протікання. Медіація як технологія управління конфліктом.

Комунікативна компетентність менеджера. Управлінське спілкування як комунікація. Формальні і неформальні види управлінського спілкування. Індивідуальні і групові види управлінського спілкування.

Основні комунікативні вміння менеджера: вмінні провести ділову бесіду, нараду, готовність публічно виступити, вміння вести переговори.

Критерії оцінювання відповідей на тестові завдання фахового іспиту

Кількість правильних відповідей	Бали	Кількість правильних відповідей	Бали
4	100	21	178
5	114	22	182
6	118	23	186
7	122	24	190
8	126	25	194
9	130	26	197
10	134	27	200
11	138		
12	142		
13	146		
14	150		
15	154		
16	158		
17	162		
18	166		
19	170		
20	174		

Рекомендована література для підготовки до фахового іспиту

Основна література

1. Гуторова О. О. Менеджмент організації : навч. посіб. Харків : Харк. нац. аграр. ун-т., 2017. 267 с. URL : http://xn--e1ajqk.kiev.ua/wpcontent/uploads/2019/12/gutorova_o_o_menedzhment_organizatsiyi.pdf.

2. Карлова О. А., Плотницька С. І., Гнатенко М. К. Основи менеджменту і маркетингу : підр. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. 228 с.

3. Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців : посіб. Київ, 2019. 72 с. URL : <https://nus.org.ua/wpcontent/uploads/2019/12/efektyvnikomunikacii-posibnyk-final-preview-20-12.pdf>.

4. Коберник О. М., Гагарін М. І. Менеджмент в освіті : навч. посіб. 3-тє вид. Умань : ВПЦ «Візаві». 2017. 242 с.

5. Маркіна І. А., Біловол Л. І., Власенко В. А. Менеджмент організації. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.

6. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Вінниця, 2016. 150 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Pryschak_Mykola/Psykholohiia_upravlinnia_v_orhanizatsii.pdf?P_HPSID=588303826f79914f2a24eba9e6f95c7f.

7. Черненко Н. М. Теорія та менеджмент організації : навч. посіб. Одеса : ПНПУ, 2018. 212 с.
8. Шоробура М. І., Долинський В. Є., Долинська О. О. Менеджмент вищої освіти : навч. посіб. URL : https://pidru4niki.com/86515/menedzhment/menedzhment_vischoyi_osviti.

Додаткова література

1. Безродна С. М. Управління якістю : навч. посіб. Чернівці : ПБКФ «Технодрук», 2017. 174 с. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/34024/1/Bezrodna_Upravlinnia_ya_kistiu_2017.pdf.
2. Довгань Л. Є., Ведута Л. Л., Мохонько Г. А. Технології управління людськими ресурсами. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 512 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25275/1/TULR_navch_posibn.pdf.
3. Коць О. О., Ільчук П. Г. Фінансово-економічна діяльність : навч. посіб. Львів : Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016. 134 с.
4. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія : навч.-метод. посіб. Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС, 2018. 76 с.
5. Менеджмент організацій : навч. посіб. / уклад. : Л. Є. Довгань та ін. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2017. 271 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22243/1/%D0%9C%D0%9E_2017.pdf.
6. Менеджмент : навч. посіб. / уклад. : Н. С. Краснокутська, О. М. Нащекіна, О. В. Замула та ін. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 231 с. URL : http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/40291/5/Book_2019_Krasnokutska_Menedzhment.pdf.
7. Музиченко Г. В. Конспект лекцій з дисципліни «Управління фінансово-економічною діяльністю». Одеса : Університет Ушинського. 2020. 50 с.
8. Музиченко Г. В., Черненко Н. М. Управлінські технології сучасного менеджера : навч. посіб. Одеса : Гельветика, 2021. 138 с.
9. Примак Т. О. PR для менеджерів і маркетингологів. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 202 с.
10. Пушкар З. М., Пушкар Б. Т. Кадровий менеджмент : навч. посіб. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. 210 с. URL : http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1828_53008904.pdf.
11. Управління проектами : навч. посіб. / за ред. Ю. І. Буріменко. Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2017. 208 с. URL : <https://metod.onat.edu.ua/>.
12. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління : підр. ; 5-те вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 492 с. URL : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/4982/1/Psykholohiia_upravlinnia.pdf.
13. Черненко Н. М. Ризик-менеджмент у закладах освіти : навч. посіб. Одеса : ПНПУ, 2020. 112 с.

14. Шевченко Л. С. Стратегічний та інноваційний менеджмент : навч. посіб. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 155 с. URL : <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18163/1/NMP-SHevchenko2019.pdf>.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про вищу освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
4. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Закон України «Про дошкільну освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.
6. Закон України «Про позашкільну освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>.
7. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14. 12. 2016 р. № 988-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.